Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 21ης Ιουνίου 2012*

«Ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων — Βιομηχανική και εμπορική ιδιοκτησία — Πώληση αντιγράφων έργων σε κράτος μέλος στο οποίο το δικαίωμα του δημιουργού επί των έργων αυτών δεν προστατεύεται — Μεταφορά των εμπορευμάτων αυτών σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο η προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού τιμωρείται από την ποινική νομοθεσία — Ποινική διαδικασία κατά του μεταφορέα για συνέργεια στην παράνομη διανομή έργου προστατευόμενου κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας»

Στην υπόθεση C-5/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Γερμανία) με απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Ιανουαρίου 2011, στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας κατά του

Titus Alexander Jochen Donner,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann (εισηγητή), L. Bay Larsen, C. Toader και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 26ης Ιανουαρίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο T. Donner, εκπροσωπούμενος από τους E. Kempf, H.-C. Salger και S. Dittl, Rechtsanwälte,

— ο Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof, εκπροσωπούμενος από τον R. Griesbaum, επικουρούμενο από τον K. Lohse, Oberstaatsanwalt,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τη J. Samnadda καθώς και τους G. Wilms και N. Obrovsky,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Μαρτίου 2012,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας που κινήθηκε ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων κατά του T. Donner, ο οποίος καταδικάστηκε σε διετή φυλάκιση με αναστολή για συνέργεια στο έγκλημα της εμπορικής εκμεταλλεύσεως προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η Συνθήκη του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ) για την πνευματική ιδιοκτησία που υπεγράφη στη Γενεύη στις 20 Δεκεμβρίου 1996 (στο εξής: Συνθήκη για την πνευματική ιδιοκτησία), εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2000/278/ΕΚ του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2000 (ΕΕ L 89, σ. 6).

4 Το άρθρο 6 της Συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία, που επιγράφεται «Δικαίωμα διανομής», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Οι δημιουργοί λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν τη διάθεση στο κοινό του πρωτοτύπου και των αντιτύπων των έργων τους μέσω πώλησης ή άλλης μεταβίβασης της κυριότητας.

2. Καμία διάταξη της παρούσας συνθήκης δεν θίγει την ελευθερία των συμβαλλομένων μερών να θεσπίσουν, ενδεχομένως, τους όρους υπό τους οποίους επέρχεται η ανάλωση του δικαιώματος που προβλέπεται στην παράγραφο 1 μετά την πρώτη πώληση ή άλλη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή αντιτύπων του έργου με την άδεια του δημιουργού.»

5 Σκοπός της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10) είναι, σύμφωνα με τη δέκατη πέμπτη αιτιολογική σκέψη αυτής, η εκπλήρωση ορισμένων διεθνών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συνθήκη για την πνευματική ιδιοκτησία.

6 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2001/29, με τίτλο «Δικαίωμα διανομής», ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς, όσον αφορά το πρωτότυπο ή αντίγραφο των έργων τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή άλλως.

2. Το δικαίωμα διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιγράφων ενός έργου εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η κατ' άλλο τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του έργου αυτού εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.»

Το γερμανικό δίκαιο

7 Ο νόμος της 9ης Σεπτεμβρίου 1965 περί πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων [Urheberrechtsgesetz, *BGBl.* (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας) I, σ. 1273)], όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: UrhG), έχει μεταφέρει την οδηγία 2001/29 στο γερμανικό δίκαιο.

8 Το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 2, του UrhG, επιγραφόμενο «Δικαίωμα διανομής», ορίζει τα εξής:

«(1) Ως δικαίωμα διανομής νοείται το δικαίωμα προσφοράς στο κοινό ή θέσεως σε κυκλοφορία του πρωτοτύπου ή αντιγράφων του έργου.

(2) Αν το πρωτότυπο ή αντίγραφα του έργου τέθηκε σε κυκλοφορία με τη συναίνεση του δικαιούχου του δικαιώματος διανομής στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, διά εκποιήσεως, η περαιτέρω διανομή τους επιτρέπεται εξαιρουμένης της εκμισθώσεως.»

9 Δυνάμει του άρθρου 106 του UrhG, η διανομή προστατευόμενων έργων χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου του σχετικού δικαιώματος τιμωρείται με ποινή φυλακίσεως μέχρι τρία έτη ή με πρόστιμο. Το άρθρο 108 bis του UrhG ορίζει περαιτέρω ότι, εάν ο αυτουργός του εγκλήματος του άρθρου 106 ενεργεί κατ' επάγγελμα, η επιβαλλόμενη ποινή είναι η φυλάκιση μέχρι πέντε έτη ή η καταβολή προστίμου.

10 Το άρθρο 27 του Ποινικού Κώδικα (Strafgesetzbuch), επιγραφόμενο «Συνέργεια», ορίζει ότι ως συνεργός τιμωρείται όποιος με πρόθεση παρέσχε άμεση συνδρομή σε τρίτον για την με πρόθεση τέλεση ορισμένου εγκλήματος.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

11 Ο T. Donner, Γερμανός πολίτης, ήταν, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, ο κύριος διαχειριστής της In.Sp.Em. Srl (στο εξής: Inspem), μεταφορικής εταιρίας με έδρα την Μπολόνια (Ιταλία), και ασκούσε τις δραστηριότητές του ουσιαστικά από τον τόπο κατοικίας του στη Γερμανία.

12 Η Inspem ήταν επιφορτισμένη με τη μεταφορά εμπορευμάτων που πωλούνταν από τη Dimensione Direct Sales Srl (στο εξής: Dimensione), εταιρία επίσης εγκατεστημένη στη Μπολόνια και της οποίας η έδρα βρισκόταν κοντά στην έδρα της Inspem. Η Dimensione απηύθυνε προς πελάτες εγκατεστημένους στη Γερμανία προτάσεις για την πώληση απομιμήσεων ορισμένων ειδών εξοπλισμού τύπου «Bauhaus», μέσω διαφημίσεων και ένθετων φυλλαδίων σε περιοδικά, μέσω της αποστολής προσωπικών επιστολών καθώς και μέσω γερμανόγλωσσης ιστοσελίδας, χωρίς όμως να διαθέτει τις απαιτούμενες στη Γερμανία άδειες για τη διάθεση στο εμπόριο των αντικειμένων αυτών. Ειδικότερα, επρόκειτο για απομιμήσεις:

— καθισμάτων του «Aluminium-Group», σχεδιασμένων από τους Charles και Ray Eames, με κάτοχο της αδείας εκμεταλλεύσεως την εταιρία Vitra Collections AG,

— του «φανού Wagenfeld», σχεδιασμένου από τον Wilhelm Wagenfeld, με κάτοχο της αδείας εκμεταλλεύσεως την εταιρία Tecnolumen GmbH & Co KG,

— καθισμάτων, σχεδιασμένων από τον Le Corbusier, με κάτοχο της αδείας εκμεταλλεύσεως την εταιρία Cassina SpA,

— του βοηθητικού τραπεζιού «Adjustable Table» και του φανού «Tubelight», σχεδιασμένων από την Eileen Gray, με κάτοχο της αδείας εκμεταλλεύσεως την εταιρία Classicon GmbH,

— καθισμάτων από χάλυβα στηριζομένων στο ένα μόνο άκρο, σχεδιασμένων από τον Mart Stam, με κάτοχο της αδείας εκμεταλλεύσεως την εταιρία Thonet GmbH.

13 Όπως διαπίστωσε το Landgericht München II (Γερμανία), στη Γερμανία τα αντικείμενα αυτά προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας ως έργα εφαρμοσμένης τέχνης. Αντιθέτως, στην Ιταλία, τα αντικείμενα αυτά δεν προστατεύονταν κατά τις διατάξεις της πνευματικής ιδιοκτησίας καθ' όλο το κρίσιμο χρονικό διάστημα μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2005 και 15ης Ιανουαρίου 2008 ή η προστασία της οποίας έχαιραν έναντι των τρίτων έμενε στην πράξη ανεφάρμοστη. Ειδικότερα, τα σχεδιασμένα από την Eileen Gray είδη οικιακού εξοπλισμού δεν προστατεύονταν στην Ιταλία κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2002 και 25ης Απριλίου 2007, δεδομένου ότι κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα η διάρκεια προστασίας ήταν συντομότερη, η δε παράτασή της άρχισε μόλις στις 26 Απριλίου 2007. Τα λοιπά είδη οικιακού εξοπλισμού προστατεύονταν στην Ιταλία κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας, πλην όμως, κατ' εφαρμογή της ισχύουσας ιταλικής νομολογίας, η προστασία αυτή ήταν ανεφάρμοστη έναντι των τρίτων, σε κάθε δε περίπτωση έναντι των επιχειρηματιών που είχαν προβεί σε αναπαραγωγή, πρόταση προς πώληση και/ή εμπορία των έργων αυτών πριν τις 19 Απριλίου 2001.

14 Τα επίμαχα στην κύρια δίκη είδη οικιακού εξοπλισμού που πωλούνταν από τη Dimensione, αποθηκεύονταν, εντός της συσκευασίας τους επί της οποίας σημειώνονταν τα στοιχεία του αγοραστή, στην αποθήκη διανομής της εν λόγω εταιρίας στην πόλη Sterzing (Ιταλία). Κατά τους γενικούς όρους συναλλαγών, εφόσον οι εγκατεστημένοι στη Γερμανία πελάτες δεν επιθυμούσαν να παραλάβουν αυτοπροσώπως τα αντικείμενα που είχαν παραγγείλει ή να αναθέσουν την παραλαβή σε μεταφορική εταιρία, η Dimensione τους συνιστούσε να επικοινωνήσουν με την Inspem. Στη διαφορά της κύριας δίκης, οι εμπλεκόμενοι πελάτες ζήτησαν από την Inspem να αναλάβει τη μεταφορά των πωληθέντων ειδών οικιακού εξοπλισμού. Οι οδηγοί της Inspem παραλάμβαναν τα αντικείμενα από την αποθήκη στην πόλη Sterzing και κατέβαλλαν στην Dimensione το τίμημα για την απόκτησή τους. Η Inspem, όταν παρέδιδε τα αντικείμενα στους πελάτες στη Γερμανία, τους ζητούσε να καταβάλουν το τίμημα του παραδοτέου εμπορεύματος και τα έξοδα μεταφοράς. Εάν όμως οι πελάτες δεν παραλάμβαναν το εμπόρευμα ή αρνούνταν να πληρώσουν, η Inspem επέστρεφε το εμπόρευμα στην Dimensione η οποία, με τη σειρά της, επέστρεφε στην Inspem το τίμημα και τα έξοδα μεταφοράς.

15 Κατά το Landgericht München II, εξαιτίας των ανωτέρω πράξεων ο T. Donner κατέστη συνεργός στην εμπορική εκμετάλλευση προστατευόμενων κατά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας έργων χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου κατά παράβαση των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 106 και 108 bis του UrhG καθώς και του άρθρου 27 του Ποινικού Κώδικα (Strafgesetzbuch).

16 Ειδικότερα, η Dimensione προέβη σε διανομή αντιγράφων προστατευόμενων έργων στη Γερμανία. Για να υφίσταται διανομή υπό την έννοια του άρθρου 106 του UrhG, απαιτείται η μεταβίβαση της κυριότητας του πωληθέντος αντικειμένου και η μετάθεση της εξουσίας διαθέσεως από τον πωλητή στον αγοραστή. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η μεταβίβαση της κυριότητας από τον πωλητή στον αγοραστή συντελέστηκε στην Ιταλία, κατ' εφαρμογή του ιταλικού δικαίου, διά της συμπτώσεως των δηλώσεων βουλήσεως και της εξατομικεύσεως του αντικειμένου της πωλήσεως στην αποθήκη στην πόλη Sterzing. Εντούτοις, η μετάθεση της εξουσίας διαθέσεως έλαβε χώρα, με τη συνδρομή του T. Donner, με την παράδοση στον αγοραστή στη Γερμανία έναντι καταβολής του τιμήματος. Επομένως, άνευ σημασίας είναι εάν και σε ποιο βαθμό τα είδη οικιακού εξοπλισμού έχαιραν προστασίας στην Ιταλία κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Το Landgericht München II επισήμανε ότι ο περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων που προκύπτει από τις εθνικές ρυθμίσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας δικαιολογείται για λόγους προστασίας της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

17 Ο T. Donner προσέβαλε την καταδικαστική απόφαση ασκώντας αναίρεση (Revision) ενώπιον του Bundesgerichtshof. Υποστηρίζει, πρώτον, ότι για να υφίσταται «διανομή [...] στο κοινό», υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, και, συνακόλουθα, υπό την έννοια του άρθρου 17 του UrhG, απαιτείται η μεταβίβαση της κυριότητας των εμπορευμάτων, η οποία, στην υπόθεση της κύριας δίκης, συντελέστηκε στην Ιταλία. Στο πλαίσιο αυτό, δεν είναι αναγκαία η παράδοση της νομής του εμπορεύματος, δηλαδή η μετάθεση της εξουσίας πραγματικής διαθέσεώς του. Υποστηρίζει, δεύτερον, ότι οποιαδήποτε ποινή εναντίον του, στηριζόμενη σε διαφορετική ερμηνεία, αντιβαίνει προς την κατοχυρωμένη με το άρθρο 34 ΣΛΕΕ ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, καθόσον θα είχε ως συνέπεια την άνευ δικαιολογητικής βάσεως τεχνητή στεγανοποίηση των αγορών. Τέλος, τρίτον, υποστηρίζει ότι, σε κάθε περίπτωση, η παράδοση των εμπορευμάτων στον μεταφορέα στην Ιταλία, ο οποίος τα παραλάμβανε για λογαριασμό συγκεκριμένων πελατών, συνεπαγόταν την παράδοση της νομής τους, με συνέπεια, και από την άποψη αυτή, η επίμαχη πράξη να έχει τελεστεί στην Ιταλία.

18 Το Bundesgerichtshof συντάσσεται με την ερμηνεία του Landgericht München II ότι για να υφίσταται «διανομή [...] στο κοινό» μέσω πωλήσεως υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 απαιτείται όχι μόνο η μεταβίβαση σε τρίτον της κυριότητας του αντιγράφου του προστατευόμενου κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας έργου αλλά και η μετάθεση προς αυτόν της εξουσίας πραγματικής διαθέσεως. Για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται διανομή του στο κοινό, το αντίγραφο του έργου πρέπει να εγκαταλείψει την εσωτερική σφαίρα του κατασκευαστή και να εισέλθει στη δημόσια σφαίρα ή στο πεδίο των εμπορικών συναλλαγών. Για όσο χρόνο το αντίγραφο παραμένει εντός της επιχειρήσεως που το κατασκεύασε ή εντός του ίδιου ομίλου επιχειρήσεων δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι έχει περιέλθει στο κοινό, δεδομένου ότι, στην περίπτωση αυτή, δεν υφίσταται εμπορική συναλλαγή η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη πραγματικών σχέσεων με τρίτους. Η ανάλυση αυτή του Landgericht München II συνάδει προς την πάγια νομολογία του Bundesgerichtshof σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

19 Αντιθέτως, το Bundesgerichtshof εκτιμά ότι, στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι, υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις της κύριας δίκης, η εφαρμογή των εθνικών ποινικών διατάξεων αποτελεί αδικαιολόγητο περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ μπορούν ενδεχομένως να αποτελούν εμπόδιο στην επικύρωση της καταδικαστικής αποφάσεως που αφορά τον T. Donner.

20 Υπό τις συνθήκες αυτές το Bundesgerichtshof ανέστειλε την ενώπιόν του διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχουν τα σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ την έννοια ότι αποκλείουν τον αξιόποινο χαρακτήρα της συνέργειας στην παράνομη διανομή προστατευομένων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας κατ' εφαρμογή εθνικών ποινικών διατάξεων, εάν, σε περίπτωση διασυνοριακής πωλήσεως έργου προστατευομένου στη Γερμανία κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας, σωρευτικώς,

— το εν λόγω έργο μεταφέρεται από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Γερμανία και η μετάθεση της πραγματικής εξουσίας διαθέσεως πραγματοποιείται στη Γερμανία, και

— η μεταβίβαση της κυριότητας, πάντως, συντελέστηκε στο άλλο κράτος μέλος στο οποίο το έργο δεν προστατευόταν κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή η παρεχόμενη προστασία έναντι των τρίτων ήταν στην πράξη ανεφάρμοστη;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

21 Όπως ρητώς δέχεται το αιτούν δικαστήριο, η ύπαρξη στην εθνική επικράτεια «διανομής [...] στο κοινό» μέσω πωλήσεως υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την εφαρμογή των επίμαχων στην κύρια δίκη κανόνων του ποινικού δικαίου. Επιπλέον, κατόπιν σχετικού αιτήματος του Δικαστηρίου, οι ενδιαφερόμενοι, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, εκφράστηκαν λεπτομερώς επί της ερμηνείας της έννοιας αυτής.

22 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με το προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατά βάση να διευκρινιστεί, αφενός, εάν, σε συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, υφίσταται «διανομή […] στο κοινό» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 στην εθνική επικράτεια και, αφετέρου, εάν τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι δεν επιτρέπουν στις αρχές κράτους μέλους να ασκούν δίωξη για συνέργεια στη διανομή προστατευόμενων κατά το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας έργων χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου κατ' εφαρμογή της εθνικής ποινικής νομοθεσίας, στην περίπτωση στην οποία η διανομή στο κοινό των αντιγράφων των εν λόγω έργων έλαβε χώρα στο έδαφος του ως άνω κράτους μέλους στο πλαίσιο πωλήσεως απευθυνόμενης ειδικώς στο κοινό του κράτους αυτού, αλλά συναφθείσας σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο τα έργα δεν προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή η προστασία της οποίας χαίρουν έναντι των τρίτων είναι στην πράξη ανεφάρμοστη.

Επί της ερμηνείας του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29

23 Δεδομένου ότι σκοπός της οδηγίας 2001/29 είναι η εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχει η Ένωση ιδίως από τη Συνθήκη για την πνευματική ιδιοκτησία και ότι, κατά πάγια νομολογία, τα νομοθετήματα της Ένωσης πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύονται υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου, ιδίως όταν σκοπός των νομοθετημάτων αυτών είναι η εκτέλεση διεθνών συμφωνιών που έχει συνομολογήσει η Ένωση, η έννοια του όρου «διανομή» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να ερμηνεύεται σε συμφωνία με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 17ης Απριλίου 2008, C-456/06, Peek & Cloppenburg, Συλλογή 2008, σ. I-2731, σκέψεις 29 έως 32).

24 Συνεπώς, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 44 έως 46 και 53 των προτάσεών του, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο όρος «διανομή […] στο κοινό [...] μέσω πώλησης» κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, έχει την ίδια έννοια με τον όρο «διάθεση […] στο κοινό [...] μέσω πώλησης» κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία.

25 Επιπλέον, όπως επίσης επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 51 των προτάσεών του, το περιεχόμενο του όρου «διανομή», υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς στο δίκαιο της Ένωσης, αυτή δε η ερμηνεία δεν μπορεί να είναι συνάρτηση του δικαίου που εφαρμόζεται επί των συναλλαγών στο πλαίσιο των οποίων λαμβάνει χώρα η διανομή.

26 Διαπιστώνεται ότι η διανομή στο κοινό συνίσταται σε σειρά πράξεων που περιλαμβάνουν, τουλάχιστον, τη σύναψη συμβάσεως πωλήσεως και την εκτέλεσή της μέσω της παραδόσεως του αντικειμένου σε ορισμένο πρόσωπο. Ειδικότερα, στο πλαίσιο διασυνοριακής πωλήσεως, οι πράξεις από τις οποίες προκύπτει ότι υφίσταται «διανομή [...] στο κοινό», υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, μπορούν να τελούνται σε περισσότερα κράτη μέλη. Σε αυτό λοιπόν το πλαίσιο, μια τέτοια συναλλαγή μπορεί να θίγει το αποκλειστικό δικαίωμα του δικαιούχου να συναινεί ή να απαγορεύει οποιαδήποτε μορφή διανομής στο κοινό σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη.

27 Επομένως, οι έμποροι φέρουν την ευθύνη για κάθε πράξη που τέλεσαν ή που διενεργήθηκε για λογαριασμό τους και από την οποία προκύπτει ότι υφίσταται «διανομή [...] στο κοινό» σε κράτος μέλος στο οποίο το αντικείμενο της διανομής προστατεύεται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Την ίδια ευθύνη φέρουν και για πράξη που τέλεσε τρίτος, όταν η δραστηριότητα των εν λόγω εμπόρων κατευθύνεται ειδικά στο κοινό του κράτους προορισμού και όταν οι έμποροι δεν ήταν δυνατό να αγνοούν τις πράξεις του τρίτου.

28 Επομένως, σε συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, στην οποία η παράδοση σε πρόσωπο εντός άλλου κράτους μέλους δεν διενεργήθηκε από ή για λογαριασμό του συγκεκριμένου εμπόρου, τα εθνικά δικαστήρια έχουν την υποχρέωση να εκτιμούν, κατά περίπτωση, εάν υφίστανται ενδείξεις από τις οποίες να μπορεί να συναχθεί ότι, αφενός, η δραστηριότητα του εν λόγω εμπόρου κατευθυνόταν πράγματι στο κοινό που κατοικεί στο κράτος μέλος στο οποίο διενεργήθηκε η πράξη με βάση την οποία γίνεται δεκτό ότι υπήρξε «διανομή [...] στο κοινό» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 και ότι, αφετέρου, ο έμπορος αυτός δεν ήταν δυνατό να αγνοεί τις πράξεις του τρίτου.

29 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, σαφείς ενδείξεις για την ύπαρξη δραστηριότητας με συγκεκριμένη κατεύθυνση μπορούν να παράσχουν στοιχεία όπως η ύπαρξη γερμανόγλωσσης ιστοσελίδας, το περιεχόμενο και τα μέσα διανομής του διαφημιστικού υλικού της Dimensione καθώς και η συνεργασία της με την Inspem, ως εταιρία επιφορτισμένη με τις παραδόσεις με προορισμό τη Γερμανία.

30 Επομένως, στο πρώτο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο έμπορος ο οποίος κατευθύνει τα διαφημιστικά του μηνύματα στο κοινό που κατοικεί σε συγκεκριμένο κράτος μέλος και ο οποίος έχει δημιουργήσει ή θέσει στη διάθεση του κοινού ειδικό σύστημα παραδόσεως και ειδικό σύστημα πληρωμών, ή επιτρέπει σε τρίτον να το πράξει, καθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο δυνατή την παράδοση στο εν λόγω κοινό αντιγράφων έργων που προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας στο προαναφερθέν κράτος μέλος, προβαίνει, στο κράτος μέλος στο οποίο λαμβάνει χώρα η παράδοση, σε «διανομή [...] στο κοινό» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29.

Επί της ερμηνείας των άρθρων 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ

31 Όπως διαπίστωσε το αιτούν δικαστήριο, η επιβαλλόμενη από το εθνικό δίκαιο απαγόρευση της οποίας η παραβίαση τιμωρείται από την εθνική ποινική νομοθεσία σε συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης αποτελεί εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, καταρχήν αντίθετο προς το άρθρο 34 ΣΛΕΕ.

32 Εντούτοις, ο περιορισμός αυτός θα μπορούσε να γίνει δεκτός δυνάμει του άρθρου 36 ΣΛΕΕ για λόγους αναγόμενους στην προστασία της βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας.

33 Όπως συναφώς προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, εάν ο δικαιούχος του δικαιώματος του δημιουργού προβεί ο ίδιος ή συναινέσει στη διάθεση στο εμπόριο κράτους μέλους προστατευόμενου έργου πνευματικής ιδιοκτησίας, το γεγονός αυτό δεν του επιτρέπει να αντιταχθεί στην ελεύθερη κυκλοφορία του έργου αυτού εντός της Ένωσης. Εντούτοις, τούτο δεν ισχύει όταν η διάθεση στο εμπόριο είναι αποτέλεσμα όχι της συναινέσεως του δικαιούχου του δικαιώματος του δημιουργού, αλλά της λήξεως της προστασίας που απορρέει από το δικαίωμά του σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος. Στην περίπτωση αυτή, δεδομένου ότι οι αποκλίσεις των εθνικών νομοθεσιών ως προς τη διάρκεια της προστασίας μπορούν να προκαλέσουν περιορισμούς στο εμπόριο εντός της Ένωσης, οι περιορισμοί αυτοί είναι δικαιολογημένοι, βάσει του άρθρου 36 ΣΛΕΕ, εφόσον προκύπτουν από τις διαφορές των σχετικών ρυθμίσεων και εφόσον η διάρκεια αυτή είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ίδια την ύπαρξη των αποκλειστικών δικαιωμάτων (βλ. απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 1989, 341/87, EMI Electrola, Συλλογή 1989, σ. 79, σκέψη 12).

34 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι οι ανωτέρω εκτιμήσεις ισχύουν κατά μείζονα λόγο σε συνθήκες όπως αυτές υπό τις οποίες ανέκυψε η διαφορά της κύριας δίκης, στον βαθμό που οι αποκλίσεις οι οποίες έχουν ως συνέπεια τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων είναι αποτέλεσμα όχι των κανόνων δικαίου που ισχύουν στα εμπλεκόμενα κράτη μέλη αλλά του γεγονότος ότι οι κανόνες αυτοί δεν μπορούν στην πράξη να αντιταχθούν στους τρίτους σε ένα από τα ως άνω κράτη μέλη. Ο περιορισμός στον οποίο υπόκειται ο εγκατεστημένος σε ένα κράτος μέλος επαγγελματίας εξαιτίας της απαγορεύσεως να προβαίνει σε διανομή σε άλλο κράτος μέλος –απαγόρευση της οποίας η παραβίαση τιμωρείται ποινικά– εδράζεται επίσης, σε αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση, όχι σε ορισμένη πράξη ή στη συναίνεση του δικαιούχου του δικαιώματος αλλά στις αποκλίσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών ως προς τις προϋποθέσεις προστασίας των αντίστοιχων δικαιωμάτων του δημιουργού.

35 Επιπλέον, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 67 έως 70 των προτάσεών του, σε συνθήκες όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η προστασία του δικαιώματος διανομής έχει ως συνέπεια τη δυσανάλογη ή την τεχνητή στεγανοποίηση των αγορών κατά παράβαση όσων επιτάσσει η νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 8ης Ιουνίου 1971, 78/70, Deutsche Grammophon Gesellschaft, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 839, σκέψη 12· της 20ής Ιανουαρίου 1981, 55/80 και 57/80, Musik-Vertrieb membran και K-tel International, Συλλογή 1981, σ. 147, σκέψη 14, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση EMI Electrola, σκέψη 8).

36 Ειδικότερα, η εφαρμογή διατάξεων όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη μπορεί να θεωρηθεί αναγκαία προκειμένου να προστατευθεί το ειδικό αντικείμενο του δικαιώματος του δημιουργού, από το οποίο απορρέει ιδίως το αποκλειστικό δικαίωμα εκμεταλλεύσεως. Επομένως, ο συνακόλουθος περιορισμός στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων είναι δικαιολογημένος και δεν είναι δυσανάλογος προς τον επιδιωκόμενο θεμιτό σκοπό, σε συνθήκες όπως αυτές της κύριας δίκης στην οποία ο κατηγορούμενος αναμίχθηκε με πρόθεση, σε κάθε δε περίπτωση εν γνώσει του, σε πράξεις από τις οποίες προκύπτει ότι υπήρξε διανομή προστατευόμενων έργων στο κοινό στην επικράτεια κράτους μέλους στο οποίο το δικαίωμα του δημιουργού προστατευόταν πλήρως, προσβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν το αποκλειστικό δικαίωμα του δικαιούχου του εν λόγω δικαιώματος.

37 Επομένως, στο δεύτερο σκέλος του προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν στις αρχές κράτους μέλους να ασκούν δίωξη για συνέργεια στη διανομή προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, κατ' εφαρμογή της εθνικής ποινικής νομοθεσίας, στην περίπτωση στην οποία η διανομή στο κοινό των αντιγράφων των εν λόγω έργων έλαβε χώρα στο έδαφος του ως άνω κράτους μέλους στο πλαίσιο πωλήσεως απευθυνόμενης ειδικώς στο κοινό του κράτους αυτού, αλλά συναφθείσας σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο τα έργα δεν προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή η προστασία της οποίας χαίρουν έναντι των τρίτων είναι στην πράξη ανεφάρμοστη.

Επί των δικαστικών εξόδων

38 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Ο έμπορος ο οποίος κατευθύνει τα διαφημιστικά του μηνύματα στο κοινό που κατοικεί σε συγκεκριμένο κράτος μέλος και ο οποίος έχει δημιουργήσει ή θέσει στη διάθεση του κοινού ειδικό σύστημα παραδόσεως και ειδικό σύστημα πληρωμών, ή επιτρέπει σε τρίτον να το πράξει,

καθιστώντας κατ' αυτόν τον τρόπο δυνατή την παράδοση στο εν λόγω κοινό αντιγράφων έργων που προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας στο προαναφερθέν κράτος μέλος, προβαίνει, στο κράτος μέλος στο οποίο λαμβάνει χώρα η παράδοση, σε «διανομή [...] στο κοινό» υπό την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας.

Τα άρθρα 34 ΣΛΕΕ και 36 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι επιτρέπουν στις αρχές κράτους μέλους να ασκούν δίωξη για συνέργεια στη διανομή προστατευόμενων έργων πνευματικής ιδιοκτησίας χωρίς τη συναίνεση του δικαιούχου, κατ' εφαρμογή της εθνικής ποινικής νομοθεσίας, στην περίπτωση στην οποία η διανομή στο κοινό των αντιγράφων των εν λόγω έργων έλαβε χώρα στο έδαφος του ως άνω κράτους μέλους στο πλαίσιο πωλήσεως απευθυνόμενης ειδικώς στο κοινό του κράτους αυτού, αλλά συναφθείσας σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο τα έργα δεν προστατεύονται κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή η προστασία της οποίας χαίρουν έναντι των τρίτων είναι στην πράξη ανεφάρμοστη.

(υπογραφές)